

der havde tænkt paa at slutte Kontrakt om Overtagelse af en Ejendom ca. 6 km Vest for Fæsterholt, hvor der var Brunkul, og havde Planer om at overdrage denne til Staten. Planen gik ud paa, at Grundejeren og de Mænd, der havde lejet Brydningsretten, skulde have en Betaling af 6 Kr. pr. Ton Brunkul, som førtes bort fra Ejendommen. Mængden af Brunkul angaves at være 500,000 Tons. Betalingen vilde derefter blive 3 Mill. Kr. Gaar man ud fra, at der fandtes en Ton Brunkul pr. Kvadratmeter, vilde det blive 60,000 Kr. pr. ha, altsaa 6 Kr. pr. m², 2 Kr. 36 Øre pr. Kvadratalen. De paagældende Arealers Værdi i Handel og Vandel inden Krigen var vel 2 Øre pr. m². Det drejede sig altsaa om en Værdistigning paa indtil 37,500 pCt. Dette viser i et Billede, hvorledes Brunkulsspørgsmaalet laa, da Nævnet traadte til. Forestil Dem disse Kul, som laa her nede under Hedejorden, de skulde nu paa Grund af Nødstilstanden i Landet ligge og svulme 37,500 pCt. i Vejret i Værdi! Overfor dette hævdede Nævnets Formand en af mig billiget og af Nævnet tiltraadt Opfattelse, nemlig, at Værdien af Brunkulsarealerne ikke skal bestemmes efter Samfundets Nødstilstand, og derfor foretog man Foranstaltninger til at overtage hele denne Sag, hvori der var gaaet Dyrtids- og Nøds- svindel og foruden Dyrtids- og Nøds- svindel ogsaa almindelig Svindel. Brunkul er nemlig et meget vanskeligt Materiale. Der kan være Brunkul, som er højest værdifulde, og der kan være Brunkul, som ikke er andet end Jord, og som ikke har nogen som helst Varme- eller Brændselsværdi. Derfor maatte man foretage Undersøgelser, og Statsgeolog Milthers og Dr. Hartz foretog Undersøgelingsboringer paa et Par Steder, og der sørgedes ogsaa paa anden Maade for at komme til Klarhed over Brunkullenes Væsen. Herefter eksproprierede Nævnet med Tilslutning fra Indenrigsministeriet i Henhold til Lovens til Nævnet givne Bemyndigelse et Par store Brunkulslejer. Resultatet af Taksationerne, som altsaa holdtes i Overensstemmelse med Loven, blev, at Værdien af daarlig Hedejord med gode Brunkul i ret stor Dybde, med Overfladen af Kullene omtrent i Højde med Grundvandspejlet, blev vurderet til ca. 180 Kr. pr. ha. Før Nævnet skred ind, havde det private Initiativ vurderet den til 60,000 Kr. pr. ha og ikke til 180 Kr.! Jeg har villet nævne dette, fordi det er et saa malende Eksempel paa de Tilstande, som Krigen har frembragt, og jeg vil tro, at

her i dette høje Ting vil alle erkende, at den Værdi, som Brunkul har faaet ved Samfundets Nød, skal komme Samfundet til gode og ikke den Mand, som tilfældig har været i Besiddelse af dette Areal, som intet har givet for det og har haft det i et helt andet Øjemed. Jeg tror at turde sige, at dette høje Ting og Rigsdagens store Flertal vil stille sig paa Samfundets Side i hele denne Sag — desværre vil det maaske være vanskeligt for de enkelte Mænd, som repræsenterer Kredse, hvor private Interesser med Hensyn til Brunkul er stærkt fremtrædende.

Endelig vil jeg nævne, at Brændselsnævnet havde den Opfattelse, at der med Hensyn til Brunkullene burde arbejdes paa langt Sigt. Hvad det først og fremmest gjaldt om, var den forøgede Brændehugst og den forøgede Tørvetilførsel. Brunkullene vilde da, hvis de viste sig anvendelige og kunde frembringes paa god samfundsmæssig Maade, være en fortrinlig Reserve. Det er det, Brændselsnævnet har arbejdet efter, at holde Brunkullene i Reserve, og naar nu et eller andet Medlem klager over, at det private Initiativ maaske kunde have ført Brunkul paa Markedet en Maaned før eller en Maaned senere, vil jeg sige, at Forholdet er det, at nu vil der, saa vidt Transportforholdene gør det muligt, være Adgang til fra 1. November daglig fra de ommeldte Lejer at producere indtil 1,000 Tons. Nu ligger altsaa under Statens gennem Brændselsnævnets Virksomhed forøgede Kontrol og i dens Haand ved stærk Indgriben Aftagningen af Brunkul som en nyttig Reserve. Thi lad os erindre, at hvis vi i Aar har visse Vanskeligheder, saa bliver de større, hvis vi i en Vinter til skal arbejde med endnu mere aftagende Kultilførsler og med en ved vor forøgede Brændselshugst svækket hjemlig Skov og Tørvemose, og der vil da opstaa saadanne Vanskeligheder, at det i Sandhed er godt at have en Reserve, organiseret paa en saadan Maade, at den kan komme Samfundet til gode. I denne Forbindelse, hvor jeg nævner Kultilførslerne og Muligheden for deres Aftagen, mener jeg at burde sige, at de Mænd, som beskæftiger sig med Brændselsspørgsmaalene her i Landet, har den samlede Opfattelse, at vi i Aar vil kunne komme igennem — selvfølgelig ikke med fuld Kraft eller med fuld Varme, men saaledes, at vi, naar Foraaret kommer, ikke er helt udtømte, naar de nyttige Fordelingsregler, som er planlagte, følges — hvis det da lykkes at opretholde Tilførselen